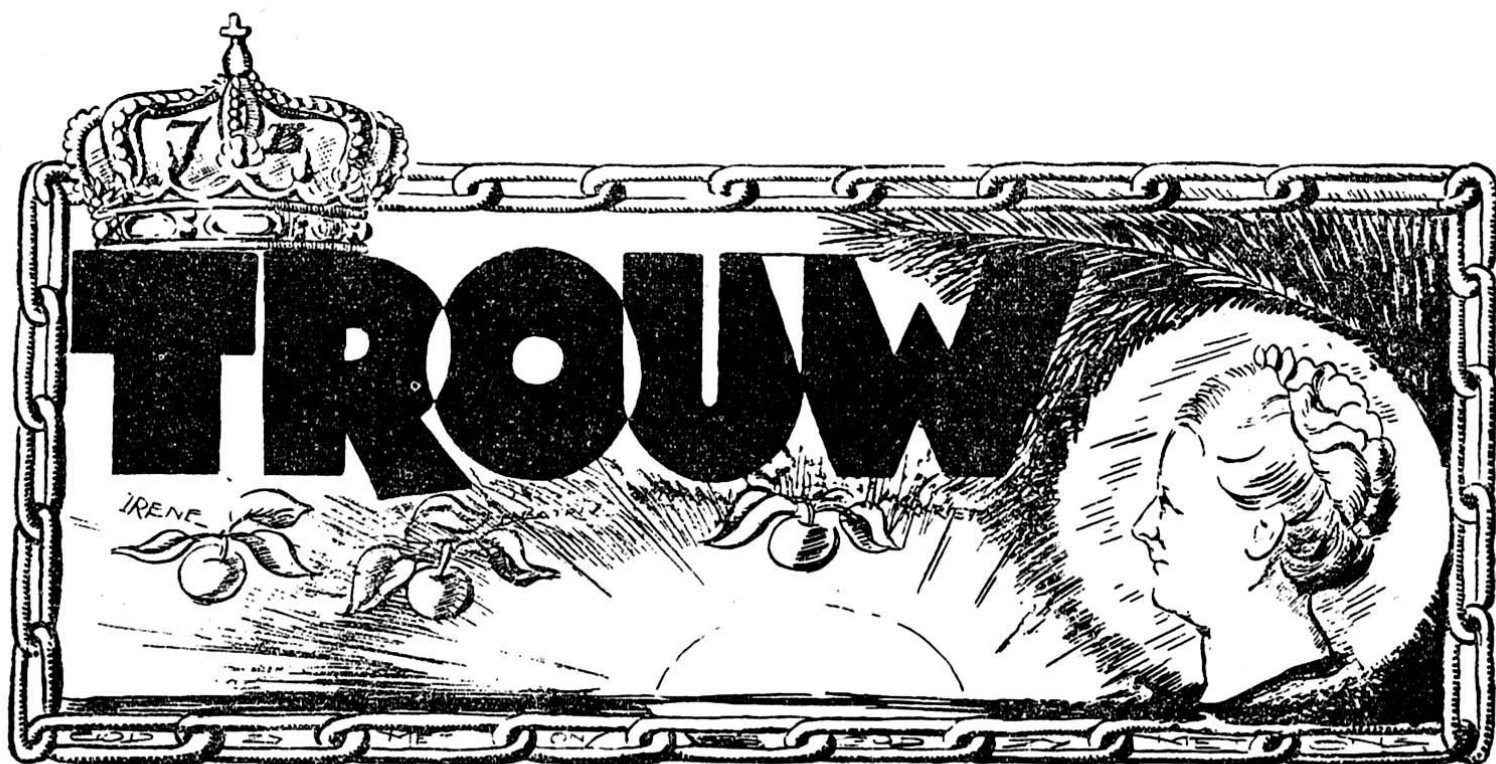

1e JAARGANG
No. 5

Helpt den herder, die voor u strijdt,
Of helpt den wolf, die u verbijdt,
Weest niet meer neutralisten.
Vernielt den tyran, 't is meer dan tijd,
Met al zijn tyrannisten.

Geuzenliedboek.

30 APRIL
1943

PRINSES JULIANA.

Wederom beteekent 30 April voor onze Prinses een verjaardag in ballingschap. Voor het bezette gebied een prinsessedag zonder feestgedruisch. Voor ons allen een nationale gedenklag onder den druk van den adembeklemmenden oorlog.

Maar het is ook een dag die ons aller hoop verlevendigt.

Wij hopen op de vrijheid. En die hoop vindt nu reeds haar rechtvaardiging in de feiten. De vijand werd geremd, wordt teruggedreven. Straks zal hij zijn vernietigd. Dan herleeft de vrijheid. De Nederlandsche vrijheid, de geestelijke vrijheid, waarvan Oranje in het verleden en in het heden de drager, de voorvechter was en is. Zoo zien wij Oranje, zoo zien wij onze Koningin en onze Prinses. Oranje, drager en bringer van de geestelijke vrijheid, moeder van alle andere vrijheden. Dat is het hart van Nederland. Uit dat hart zal straks ook het herrezen Nederland moeten leven, wil het Nederland zijn.

In deze hoop groeten wij onze Prinses op 30 April 1943 en bieden wij Haar onze eerbiedige wenschen voor een gelukkig levensjaar met een behouden thuisvaart.

DE LES VAN DEZEN OORLOG.

Wat is de les, die wij uit dezen oorlog moeten trekken? Hoe kunnen wij uit dezen oorlog iets leren, dat na dezen voor ons volk profijtelijk is?

Dit schijnen moeilijke vragen te zijn. Want wel is het zoo, dat vrijwel iedereen in Nederland vindt, dat wij door dezen oorlog iets moeten leren, maar over den inhoud van die les wordt nogal verschillend gedacht. Sommigen houden er ook vreemde manieren van conclusie trekken op na.

Wij hebben dat laatste terstond na de capitulatie reeds kunnen bemerken. Verscheidenen onder ons meenden toen hun conclusie reeds te kunnen trekken. Voor hen was de les uit den oorlog deze: Wij moeten niet meer terug naar het Nederland van voor 10 Mei 1940. Deze conclusie was echter geen les van dezen oorlog. Het was een afkeurende meening, die degenen die haar toegedaan waren destijds reeds bezaten aangaande ons staats- en volksbestaan van voor den 10den Mei. Op welken grond laten wij hier in het midden, maar zij hield geen verband met dezen oorlog, kon daarmee geen verband houden, want die oorlog was toen nog maar net begonnen en den waren aard ervan zijn wij in de drie jaren er na pas langzamerhand gaan inzien. En eerst als wij den waren aard van iets verstaan, kunnen wij er een les uit trekken voor ons zelf.

Wij gelooven, dat wij op dit oogenblik ook nog niet volledig in staat zijn om de leering uit dezen oorlog te trekken, die hij te bieden heeft. Dat kan pas als hij afgeloopen is en dan in sommige opzichten ook nog eerst dan als wij op een zekeren afstand ervan gekomen zijn.

Toch zijn er ook nu reeds enkele dingen op dit gebied te zeggen, omdat er aangaande dezen oorlog wel een aantal dingen onomstootelijk gebleken zijn. Daarover willen wij thans iets in het midden brengen.

* * *

Deze oorlog, d.w.z. de gang van zaken in en met dezen oorlog kan ons, Nederlanders in het bezette gebied, aangaande twee dingen iets leren.

In de eerste plaats heeft het ons in kennis gebracht met het nationaal-socialisme uit Duitschland, met een totalitair en absoluut staatsregime. Beter dan wij het in boeken kunnen leren, hebben wij dat nu aan den lijve ondervonden. Wij kunnen er ons nu een meening over vormen, wij kunnen onze conclusie dienaangaande trekken ook in vergelijking tot ons eigen regime van voor 10 Mei.

In de tweede plaats hebben wij de reacties van ons volk op de gebeurtenissen van dezen oorlog kunnen waarnemen. Wij bedoelen daarmee niet zoozeer de eerste reacties van vlak voor en na de capitulatie, het gevoel van verdooving en van verbijstering, dat ons destijds beheerschte en dat velen dingen deed zeggen, die zij bij nadere bezinning nu niet meer voor hun rekening zouden willen nemen. Wij bedoelen de reacties van ons volk, toen de bezinning terugkwam, toen het leven in zekeren zin weer normaal werd en wij van dag tot dag tegenover de maatregelen van de bezettende macht een houding moesten vinden. Hoe heeft ons volk zich gedragen in den geestelijken strijd, den strijd aan het binnenlandsche front in dezen totalen oorlog? Daarover is nu reeds een meening te vormen, al ontveinen wij ons niet, dat die houding gedurende deze drie jaren aan een ontwikkeling onderhevig is geweest, die nog steeds niet voltooid is. En daaruit is ook reeds een conclusie te trekken over de waarde van ons volk, over wat de geschiedenis van voor 10 Mei 1940 van ons volk gemaakt had en zoo is daarin ook een oordeel mogelijk over die geschiedenis zelf.

* * *

Met' ziet uit het vorenstaande dat wij, evenals zeer velen, de les van dezen oorlog ook willen doen zijn een oordeel over het verleden. In hoeverre dat oordeel veroordeeling moet zijn, zal wel blijken. In ieder geval willen wij dit wel zeggen, dat wij alle krampachtig conservatisme ten aanzien van de situatie van voor 10 Mei veroordeelen. Wij kunnen na dezen oorlog de draad niet „doodgewoon” opvatten, waar hij op 10 Mei 1940 bleef liggen. En dat niet, omdat wij, gelijk sommigen, vooropstellen dat de toestand voor 10 Mei niet deugde, en dat wij die daarom niet terug willen hebben, maar omdat wij sinds 10 Mei hier in het bezette gebied als volk, ook in politiek opzicht, geschiedenis hebben doorgemaakt. En die geschiedenis was niet slechts een lot, dat over ons kwam, een ervaring van een totalitaire en absolute staatsmacht, maar zij houdt ook onze eigen houding in, onze eigen activiteit, ons verzet hier, en ons buigen als knipmessen ginds, met alle variaties en nuances, die tusschen die twee uitersten mogelijk zijn.

* * *

Iets dergelijks doet zich voor, als wij over de toekomst van ons volk en onzen staat willen spreken. Dat kunnen wij niet in abstracto

doen. Wij kunnen niet, buiten het leven van vandaag om gaan redekavelen over hoe de staat der toekomst er zal moeten uitzien. Wat Nederland worden zal na dezen oorlog, is niet in de eerste plaats een kwestie van het anders en beter doen dan in het verleden, maar het is een kwestie van onze ervaring van het totalitaire staatsabsolutisme — nu enerzijds en van onze houding, van ons verzet daartegenover in dezen bezettingstijd anderzijds. De staat der toekomst kan dan ook niet geboren worden uit den tegenzin tegen de situatie van voor 10 Mei: zij wordt geboren uit den strijd van na 10 Mei, uit wat het Nederlandsche volk daarin aan geestelijke waarde, en geestelijk beginsel heeft vertoond.

Daar moeten wij de les van dezen oorlog zoeken.

Die les heeft dus deze strekking: Ons verleden heeft ons gemaakt tot wat wij nu waard gebleken zijn. Voorzover wij veel waard waren, was ons verleden dus goed; voorzover wij niets of weinig waard waren was ons verleden slecht. Wij zullen deze relaties moeten onderzoeken, als wij van dezen oorlog wat willen leren.

En verder: De toekomst van Nederland, de toekomstige staatsorde van Nederland, zal goed zijn, naarmate wij in het bezette gebied nu goed zijn, d.w.z. naarmate wij het staatsabsolutisme in al zijn vormen en onder al zijn camouflage's leeren haten en verzet bieden, overal, waar dit principieel geboden is.

Die toekomst zal slecht zijn, naarmate wij nu slecht zijn, d.w.z. naarmate wij van dat staatsabsolutisme nu niet leeren gruwen, gelijk wij schuldig zijn te doen en nu niet verzet bieden overal waar dat principieel eisch is.

* * *

Wij moeten dan ook bij voorbeeld niet zeggen, dat deze oorlog het sociale probleem principieel aan de orde stelt.

Natuurlijk komt het sociale probleem aan de orde na dezen oorlog, gelijk, en meer nog dan, het ook voor dezen oorlog aan de orde was. En wij zullen alle krachten moeten inspannen om daar een zoo rechtvaardig mogelijke oplossing voor te zoeken.

Het is ook goed daar nu vast over te denken en ons daar nu reeds over te beraden.

Maar wij camoufleren de werkelijke betekenis van dezen oorlog en de werkelijke taak, die deze oorlog ons na afloop op de schouders legt, als wij, wanneer de Duitschers weg zijn, alleen maar en in de eerste plaats zouden zeggen: En nu komt het sociale vraagstuk. Daarmee leiden wij de aandacht van het hoofdprobleem af en wakkeren wij ook den verzetsgeest niet aan.

Want deze oorlog is een strijd om onze christelijke vrijheid.

Ons verzet is een strijd voor onze christelijke vrijheid.

In de staatsorde, die komt, moet aan deze christelijke vrijheid vorm worden gegeven. Dat is het groote punt, dat na dezen oorlog aan de orde komt. Dit is te meer noodig, wijl ongetwijfeld een sterk overheidsgezag na dezen onverbiddelijk noodzaak zal zijn. En wij maken er ons ook geen illusies over dat er na dezen oorlog geen menschen zouden zijn, die den staat — en dan misschien een democratischen staat — als de natuurlijke beheerscher aller levensverbanden zouden willen zien.

Dat willen wij niet. En de les van dezen oorlog is, dat dit ook niet moet. Wij moeten zorgen, dat deze les tot haar recht komt. Daarom moeten wij de problematiek van het heden stellen. En die niet verduisteren door de problematiek van gisteren te stellen.

Alleen vanuit dit gezichtspunt krijgen wij een juiste kijk op onze taak in de toekomst. Alleen van dit gezichtspunt uit kunnen wij ook zien, hoeveel wij aan ons verleden verplicht zijn.

De staat der toekomst wordt niet geboren uit behoudzucht. Ook niet uit ressentiment jegens het verleden.

Die staat is bezig geboren te worden uit den moed — niet het minst uit den geloofsmoed — en, helaas, ook uit de lasheden en halfheden van het heden.

Aan ons de taak om mede te werken, dat de weegschaal naar de goede zijde overslaat.

Wij hopen van tijd tot tijd in de gelegenheid te zijn om de verschillende facetten van hetgeen in dit artikel aan de orde is gesteld nader te belichten.

TWEE HEEREN DIENEN.

De goede Nederlanders, die bij de politie zijn, krijgen het al moeilijker. Aan den eenen kant gevoelen zij het als hun plicht zoo lang mogelijk hun ambt te blijven waarnemen, aan den anderen kant brengt die waarneming van hun ambt in steeds sterker mate met zich, dat zij dingen moeten doen, die zij niet mogen doen.

Wij hebben het argument, dat zitten blijven in het belang der bevolking is, van alle ambtenaren nog het beste van de politie kunnen accepteren.

Dit neemt niet weg, dat de politie toch moet weigeren te doen

NA DRIE JAAR OORLOG.

Als dit nummer zijn lezers bereikt, zal de datum vlak bij zijn, misschien al gepasseerd, waarop wij voor drie jaar in oorlog geraakten.

Drie jaren van verdrukking en tyrannie hebben wij verdragen en nog steeds neemt de druk van den vijand toe. De terreur wordt met den dag feller, de eischen worden scherper, de nood klimt. Het wordt bang in Neerland.

We gaan naar het geweldig hoogtepunt van de worsteling der volken.

Deez' ellenden gaan volenden.

* * *

Hoe het zij en hoeveel gebrek er in onze verzetsactie was en hoe slap wij ons soms hebben gedragen, dit mogen we toch zeggen: We zijn er nog.

Nog is het den vijand niet gelukt ons er onder te krijgen.

Nog steeds doet hij feller pogingen ons te vermurwen, doch het lukt niet.

Nu eens lokt hij, dan weer dreigt hij, vervolgens schiet hij, maar winnen doet hij niet, zelfs al kromt zich een groot deel van ons volk zoo nu en dan.

Hij staat bij het volk slecht aangeschreven, onze sympathie voor hem stijgt niet.

Soms is het zelfs alsof er eenig licht is en schijnt het dat er meerder en krachtiger verzet komt: de artsen, de scholen, de studenten.

Wij zijn nog niet overwonnen en we strijden door, hoe moeilijk het vaak is. Geslagen, niet verslagen, Verdrukt, maar niet gebroken.

* * *

De voltooiing van de ellende heeft ook een lichtzijde.

Dat betekent: het einde nadert. Eerst de maat vol, dan zijn we er.

Met het water aan de lippen, is de redding nabij.

Waarom zullen we het verzwijgen? 't Is in de drie achter ons liggende verschrikkelijke jaren, ons wel eens bang te moede geweest. Wat was het soms duister om ons heen. We hadden hoop en geloof, maar het ging op hoop tegen hoop, het was echt geloof, een vaste grond voor de dingen die men niet ziet.

Nu zien we dat we niet tevergeefs gehoopt en geloofd hebben. De lichtpunten glanzen. Straks komt de verplettering van het juk. Nederland zal vrijzjen.

Zoo gaan we het vierde oorlogsjaar in, met de vaste hoop in het hart, dat onze strijd, voor vrijheid in ons vaderland, niet ijdel is.

Zij het een jaar van de overwinning!

God geeft genade aan de strijders, die geloovend Hem verwachten.

alles, wat kennelijk in strijd met haar Nederlandsche ambtsplicht is. Daarom b.v. mag de politie geen Joden, geen gijzelaars en geen onschuldigen en met name geen Nederlanders, die niet anders doen dan de zaak der vrijheid dienen, helpen arresteerden.

Dan moet de politie weigeren, omdat die weigering plicht is. En het vervullen van die plicht gaat boven de overweging, dat het aanblijven als politiemann in bepaalde opzichten voordeelen heeft.

Thans is er weer iets op komst, dat op een onverbiddelijke weigering van de zijde der politie stuiten moet en wel de invoering van den z.g. Germaanschen groet.

Nederlandsche politiemannen zullen dezen groet niet kunnen en moge brengen. Waarom niet? Dat is toch maar iets uitwendigs; daar lijdt toch niemand schade van? Neen! Die groet is niet iets uitwendigs. Die is iets inwendigs. Hier gaat het om een rechtsstreeksche poging om U geestelijk den nek te breken. En daarom zijn er wel mensen, die schade lijden hiervan, n.l. de politiemannen zelf.

De Germaansche groet is een symbool, is een belijdenis. Hij is een belijdenis van het nationaal-socialisme, van het Deutsche heidendom. Hij betekent voor U, Nederlandsche politieambtenaren, de inlijving in de Groot-Germaansche staatsgemeenschap. Hij is daarom zoo iets als een eed aan Hitler.

Daarom, Nederlandsche politiemannen, moogt gij dien groet niet brengen. Het is verraad aan Uw volk, aan Uw Koningin om dat te doen. Bovenal het is verraad aan de zaak van den Christus. Niemand kan twee heeren dienen. Gij kunt niet tegelijkertijd de christelijke religie en het Deutsche heidendom belijden.

Nederlandsche politie-mannen, weest solidair en weigert gezamenlijk dezen groet.

TAAI VERZET.

In „De Wervelwind” van Februari, Maart 1943, het maandblad van de Nederlandsche regering, dat door de R.A.F. wordt verspreid lezen wij o.m. het volgende:

„Hitlers laatste proclamatie, waarin hij op onbeschaamde wijze te kennen geeft, niet te zullen terugdeinzen voor het gebruik maken van menschenlevens, afkomstig uit bezette landen, die „den oorlog begonnen zijn”, bewijst duidelijk, dat de tyran voorgoed in het stadium geraakt is der wreede wanhopige maatregelen. Het gaat thans om het volksbestaan. Vandaar dat de Nederlandsche regering haar lastgeving deed hooren tot verzet, gericht tot het personeel in dienst van Rijk, Provincies, Gemeenten, Waterschappen en semi-officieele instellingen.

De eerste volksgroep in Nederland is thans opgeroepen, om met den moreelen en daadwerkelijken steun der gansche natie, door taai verzet het tijdstip van Duitschlands onvoorwaardelijke overgave te verhaasten.”

* * *

Wij hebben in het bovenstaande citaat een paar regels onderstreept. Het gaat thans om ons volksbestaan. De Duitschers zetten hun pogingen om de mannelijke Nederlanders, die in de kracht van hun leven zijn, naar Duitschland te deporteren voort. Dit moet verhinderd worden. Daartoe heeft de Nederlandsche regering als eerste volksgroep de ambtenaren opgeroepen tot taai verzet.

De ambtenaren mogen nu wel toezien, of zij aan dezen oproep goed gehoor geven. Velen van hen hebben nu al drie jaren aan alle Deutsche maatregelen medegewerkt. Zij deden dat, omdat zij zulks „in het belang der bevolking” achtten. Nu echter roept de regering hen op om het tegenovergestelde te doen. Om ons volksbestaan te redden, moet er van hen nu een „taai verzet” komen.

* * *

Wat doen de Duitschers nu op dit gebied? In de eerste plaats zijn zij nog steeds bezig met het uitkammen der bedrijven, teneinde langs dien weg groote groepen Nederlanders naar Duitschland te brengen.

Vervolgens hebben zij op het oog een massale deportatie van geheele leeftijdsgroepen naar Duitschland. Aanvankelijk poogden zij de daarvoor noodige lijsten samen te stellen met behulp van de bevolkingsregisters. Nu dit mislukt is door het verzet der burgemeesters en gemeenteambtenaren, zijn zij een anderen weg ingeslagen.

De opzet is nu niet meer een individueele oproeping aan de hand van lijsten, maar een collectieve lichting van geheele jaar- klassen. De tusschen 1 Januari 1918 en 31 December 1925 geboren komen het eerst in aanmerking, maar uiteindelijk moeten alle mannelijke Nederlanders, geboren tusschen 1893 en 1925 er aan gelooven.

Het spreekt van zelf dat, na alles wat er is gebeurd en na alles wat de Nederlandsche regering hierover heeft gezegd, geen ambtenaar aan deze lichting mag medewerken. En voor de bevolking zelf is er maar één parool mogelijk: Weigeren te gaan en zich niet melden bij de arbeidsbureaux.

* * *

Er zit aan zulk een lichting echter meer vast. Zij kan niet plaats vinden, voordat er lijsten zijn aangelegd van menschen, die niet weg mogen, omdat zij hier in Nederland moeten blijven om het werk, dat de Duitschers hier belangrijk vinden, in stand te houden.

In het algemeen zijn dat vier categorieën.

In de eerste plaats natuurlijk de N.S.B.'ers. Vandaar dat de N.S.B. onlangs in ijltempo zulke lijsten van haar leden in gereedheid heeft gebracht.

Ten tweede de arbeiders, die in Nederland werken voor het Deutsche oorlogsapparaat (Rüstingsindustrie).

Ten derde de menschen, die als hoofdberoep den landbouw uitoefenen en voor den landbouw belangrijke ambachten.

Ten slotte een deel der ambtnaren.

Wat de tweede groep betreft, de lijsten van vrijstellingen voor deze menschen moeten in gereedheid worden gebracht door de desbetreffende vakgroepen in samenwerking met de fabrieksdirecties.

Wat de derde groep betreft, daar moeten de lijsten in gereedheid worden gebracht door het apparaat van de voedselvoorziening, met name door de plaatselijke bureauhouders.

Het spreekt vanzelf, dat de Nederlandsche ambtenaren zich tot dit werk niet mogen leenen. Immers als deze lijsten van vrijstellingen samengesteld zijn, is daardoor de organisatie van de lichting gereed.

Daarom mogen de vakgroepen en de plaatselijke bureauhouders voor dit werk hun dienst niet verleenen. Dit is geen daad in het

belang der Nederlandsche bevolking, dat gaat niet ten bate van de Nederlandsche voedselvoorziening, dit dient alleen voor het Duitsche oorlogsapparaat. Het is van belang, dat de ambtenaren dit goed beseffen: Men houdt door dit werk niemand uit Duitschland weg — want de Duitschers willen zelf deze menschen die voor vrijstelling in aanmerking komen niet weg hebben — maar men helpt de rest van het Nederlandsche volk naar Duitschland zenden.

Daarom is hier geen medewerking, maar taai verzet geboden.

* * *

Wij betreuren het, dat de heer Louwes, voor wiens arbeid tijdens den bezettingstijd wij in velerlei opzicht waardeering hebben, niet tijdig heeft onderkend, welk een gevaarlijke opdracht hiermede aan zijn ambtenaren gegeven is. Hetzelfde geldt van sommige provinciale voedselcommissarissen. Zij hadden behooren te begrijpen dat verzet, dat weigering hier het eenige was, wat hun te doen stond.

Des te grooter is onze waardeering voor het taai verzet van tal van plaatselijke bureauhouders, die spontaan begrepen hebben, wat hun te doen stond en die weigerden deze schandelijke opdrachten uit te voeren.

In vele plaatsen in den lande begreep ook de bevolking dat men niet moest gaan om zich voor een vrijstelling aan te melden, zoodat de samenstelling der lijsten daar totaal mislukte.

Inderdaad, hier is maar één ding geboden: taai verzet. Weigering, door de ambtenaren. Geen vrijstellingen vragen, door de bevolking.

In de industrie moeten directies en vakgroepbesturen een soortgelijke houding aannemen.

Wij weten niet, hoe de situatie, als dit nummer verschijnt, zich zal hebben ontwikkeld. Maar één ding is duidelijk. De ambtenaren moeten weigeren en als zij meegewerkt hebben het resultaat van hun werk vernietigen. En de Nederlandsche bevolking moet ophouden met zich maar te melden voor alles en nog wat, waarvoor de Duitschers haar oproepen.

* * *

Tenslotte nog een korte noot over de wijze, waarop de Secretaris-Generaal van Binnenlandsche Zaken, de heer Frederiks (met de andere „goede“ Secretarissen-Generaal Verwey, Postma is het navenant) het „taai verzet“, dat Harer Majesteits Regeering van hem verwacht, opvat:

De Duitschers willen ook hun pond vleesch snijden uit het corps der Nederlandsche ambtenaren. En met slimmigheides ontdekten men niet aan de klem van dezen eisch.

Wanneer de Duitschers de niet onmisbare ambtenaren naar Duitschland willen zenden, blijkt natuurlijk, dat alle ambtenaren onmisbaar zijn.

Nu wordt echter door een besluit van den z.g. Rijkscommissaris voor alle ambtenaren de 48-urige werkweek ingevoerd. Voor alle categorieën van ambtenaren betekent dit een zeer aanzienlijke werktijdvermeerdering. Verscheidenen komen van 36 op 48 uren.

Wat is het doel van dit alles. Een overcomplete aan ambtenaren scheppen, zoodat men dat overcomplete naar Duitschland kan zenden. En wat is het taai verzet van den Secretaris-Generaal van Binnenlandsche Zaken? „Met den inhoud van dit besluit ware aanstonds rekening te houden“.

Meent de heer Frederiks werkelijk, dat hij, aldus handelende, straks Hare Majesteit „met opgerichten hoofde“ tegemoet zal kunnen treden?

UIT DE ARTSENWERELD.

Het verzet der artsen tegen de artsenkamer, waarover wij in ons vorig nummer het een en ander meedeelden, heeft natuurlijk zijn vervolg gehad, waarover wij nu iets willen vertellen.

Nadat de artsen hun bevoegdheid als arts hadden neergelegd en daarmede, ook volgens de artsenverordening, alle relatie met de artsenkamer hadden verloren, hebben de Duitschers zich met het geval bemoeid. Tot dusverre hadden de artsen in hoofdzaak te maken gehad met N.S.B.-ers als Croin, Keyer e.d.

De Duitschers waren natuurlijk geprikkeld over het wegnemen van het woord arts op de naamborden onzer geneesheeren. Hierdoor was immers als het ware een collectieve demonstratie der artsen tegen de door de Duitschers ingestelde artsenkamer gegeven.

De Duitschers lieten den wnd. Secretaris-Generaal Verwey aan de artsen meedeelen, dat zij den brief der artsen als een schijnmanoeuvre beschouwden, omdat de artsen wel gezegd hadden hun bevoegdheid als arts neer te leggen, maar in feite de praktijk bleven uitoefenen. De Duitschers verklaarden de geste der artsen te beschouwen als gericht tegen de bezettende macht en eischten dat

binnen een bepaalden termijn de naamborden weer in hun oorspronkelijken vorm zouden zijn hersteld.

De artsen hunnerzijds, hadden tegen dit laatste geen bezwaar. Hun strijd ging niet tegen hun eigen naamborden, maar tegen de artsenkamer. Slechts om hun brief te illustreren, hadden zij de naambordjes gewijzigd. Daarom gaven zij gevolg aan het door den Secretaris-Generaal overgebrachte bevel der Duitschers. Tevens richtten zij echter tot hem den volgende brief:

Aan den wnd. Secretaris-Generaal van het
Departement van Sociale Zaken,
Scheepvaarthuis, Amsterdam.

Naar aanleiding van Uw schrijven dd. 30.3.43, no. 844 H. Afd. Volksgezondheid deel ik U het volgende mede, met verzoek, dit ter kennis te brengen van den Commissaris-Generaal voor Bestuur en Justitie.

Mijn mededeeling aan den President van de Artsenkamer had geen andere bedoeling dan mij aan het lidmaatschap van de Artsenkamer te onttrekken.

De eenige mogelijkheid hiertoe was volgens de verordening zelve het neerleggen van de bevoegdheid met als consequentie het verlies van het recht den artsentitel te voeren.

Daar ik echter de volksgezondheid in geen deele in gevaar wilde brengen en daar ik mij volgens de wet op de uitoefening der geneeskunde van 1865 nog wel degelijk gerechtigd achtte de geneeskundige practijk uit te oefenen, heb ik mijn werkzaamheden als medicus voortgezet. Ik wijs er evenwel nogmaals op, dat ik mij niet meer als lid van de artsenkamer beschouw.

Indien de bezettende macht van oordeel mocht zijn, dat ik door het handhaven van mijn verklaring geen geneeskundige handelingen zou moge verrichten, dan ben ik bereid deze consequentie te aanvaarden.

(volgt handtekening arts)

Uit het vorenstaande blijkt, dat de artsen hun principeel verzet tegen de nationaal-socialistische artsenkamer volgehouden hebben ondanks bedreigingen.

Het Nederlandsche volk moet de beteekenis van dezen strijd goed doorzien. Het gaat hier maar niet om eenige particuliere belangen der artsen die door de Duitschers geschonden worden, zooals zij zoo veel particuliere belangen schenden.

Het gaat hier om het belang van het Nederlandsche volk zelf. Zal de gezondheidszorg op nationaal-socialistische of christelijke wijze geleid worden?

Zal de cultiveering van een sterk ras vooropstaan met uitroeiing van alles wat zwak is, of zal de volksgezondheid gediend worden langs de wegen, die tot nu toe gevolgd worden, waarin alle menschen, die hulpbehoevend waren, zich in vertrouwen tot hun geneesheeren konden wenden?

Dat ons volk daardoor niet minder sterk was, leerden ons de statistieken zonneklaar. D.w.z. toen de pers en de statistiek nog betrouwbaar waren.

De artsen staan dus op de bres voor de christelijke moraal tegenover de heidense moraal van het nationaal-socialisme.

De strijd blijft voortgaan. Onverschillig of die nu tegen Duitschers of tegen N.S.B.-ers gaat.

DE INSPECTEURS L. O.

Er zijn goede en kwade inspecteurs. Het aantal kwade inspecteurs neemt toe. Bij elke nieuwe benoeming komt er n.l. één bij.

Toch zijn deze pasbenoemde, nationaal-socialistische inspecteurs nog niet de gevaarlijkste. Besturen en schoolhoofden weten met hen wel waar zij aan toe zijn. Gezag bezitten zij niet, waarde wordt er aan hun woorden niet gehecht.

Veel gevaarlijker zijn de oude inspecteurs, die nog niet zijn ontslagen en hun best doen om ook voor de toekomst een eventueel ontslag te ontgaan. Zij zijn de beste werktuigen van den bezetter en zijn Nederlandsche satellieten. Zij genieten wel gezag en aan hun woorden wordt wel waarde gehecht, omdat men zich meestal niet voldoende realiseert, dat de inspecteur op het onder zijn toezicht staande onderwijsapparaat zoo trotsch is en er zoo geheel in opgaat, dat hij liever dan het schade te zien lijden door een conflict met de Duitschers het dezen ter beschikking stelt. Deze inspecteurs zijn het die de schoolbesturen bezweren toch de benoemingsverordening na te leven, omdat zij immers toch den man krijgen, dien zij hebben willen. Die er zelfs niet voor terugschrikt schoolbesturen bang te maken met verhalen over gevangenis en concentratiekamp. Die zich de moeite getroosten 15 km en meer te fietsen om een flink bestuur om te praten.

Hoe zullen deze menschen zich over zichzelf schamen, wanneer de oogkleppen bij hen wegvallen en zij zien, dat er nog hogere belangen zijn dan dat van den „rustigen en ongestoorden“ gang

van het onderwijs. Hoe willen zij zich verantwoorden, wanneer hun ten laste zal worden gelegd, dat zij met hun gezag hebben geholpen het verzet tegen de maatregelen van den bezetter af te doen brokkelen. Zeker, zij zijn ambtenaar en het is voor hen niet makkelijk om de besturen aan te raden voet bij stuk te houden. De besturen moesten dan ook verstandiger zijn dan in deze gelegenheid advies te vragen aan den inspecteur. Maar er is nog een groot verschil tusschen het stijven in het verzet en de praktijken van sommige inspecteurs teneinde de besturen weer in het departementale gareel te brengen.

Binnenkort zal er misschien van de inspecteurs worden verlangd, dat zij tegen schoolbesturen en onderwijzers, welke zich niet aan de zgn. benoemingsverordening hebben gehouden, proces-verbaal zullen opmaken. Het zal ons benieuwen hoeveel inspecteurs den zedelijken moed hebben om mede te werken aan de vervolging van menschen, die niets doen dan den roep van hun geweten te volgen.

Dit alles slaat natuurlijk geenszins op de goede inspecteurs, die er gelukkig ook nog zijn.

DE UITBREIDING VAN HET MODEL F VOOR DE LAGERE SCHOLEN.

Onlangs is door den Secretaris-Generaal van het Departement van Opvoeding aan burgemeesters en besturen van lagere scholen medegedeeld, dat door hen een aantal nieuwe gegevens zullen moeten worden verstrekt bij den zgn. driemaandelijkschen mutatiestaat (model F). Naast de tot nog toe gevraagde gegevens betreffende veranderingen in het onderwijzend personeel zullen voortaan moeten worden medegedeeld de adressen, het kindertal, de nevenbetrekkingen enz. van alle aan de school verbonden leerkrachten.

Als reden voor het vragen van deze gegevens wordt opgegeven, dat men de inhouding der pensioensbijdragen efficiënter wil regelen. Het is niet onmogelijk, dat zelfs de ambtenaren, die de circulaire hebben opgesteld, dit werkelijk hebben geloofd en er verder niets bij hebben gedacht. De praktijk, vooral van het laatste jaar, heeft echter wel geleerd, dat men met gegevens, als hier worden gevraagd, uiterst voorzichtig moet zijn. Met recht weert men dan ook in de kringen van besturen en onderwijzers enige achterdocht omtrent de oprechtheid van de opgegeven reden. Het zou zoo voor de hand liggen om de versprekte gegevens te gebruiken bij eventuele uitzending naar Duitschland van onderwijzend personeel.

Terecht hebben dan ook de meeste schoolbesturen er zich toe bepaald bij het in April in te zenden model F slechts de oude, gebruikelijke opgaven te doen en aan de bij circulaire gegeven opdracht geen aandacht te schenken. Terecht! Immers er bestaat voor de schoolbesturen eigenlijk geen verplichting de gevraagde gegevens te verstrekken. Model F is precies vastgesteld bij artikel 7 van het K.B. 26 November 1937, Stbl. 375. Zenden de besturen het daar voorgeschreven model niet in, dan handelen zij in strijd met de subsidievoorwaarden. Echter, artikel 7 is door den Secretaris-Generaal nog niet gewijzigd. Het vragen van een aantal nieuwe gegevens bij model F mist daarom elke wettelijke basis.

Niet alsof wij zouden willen zeggen, dat de besturen de gevraagde gegevens wel hadden moeten verstrekken, indien het genoemde K.B. was gewijzigd. Wij staan op het standpunt, dat men onder geen enkel beding gegevens mag verstrekken, welke de uitzending naar Duitschland kunnen vergemakkelijken of bevorderen. Maar nu het Departement met de slordigheid, welke de administratie van den nieuwen tijd steeds meer gaat kenmerken, het eenvoudig niet noodig heeft geacht het K.B. van 1937 te veranderen, staan de besturen ook juridisch volkomen in hun recht, indien zij de gevraagde gegevens niet verstrekken.

9 April j.l. heeft de Secretaris-Generaal Van Dam aan het geheele onderwijs doen uitgaan een circulaire no. 3200¹, afdeling Kabinet, betreffende school- en leerboeken en schoolprogramma's waarin o.a. het volgende wordt medegedeeld:

Verboden is het noemen in school- en leerboeken, met uitzondering van geschiedenisboeken, van namen van levende leden van het Huis van Oranje en alles wat betrekking heeft op deze leden.

In geschiedenisboeken moeten mededeelingen over het Huis van Oranje en zijn leden een streng objectief karakter hebben.

Afbeeldingen in school- en leerboeken van levende leden van het Huis van Oranje zijn verboden.

DE ENGELSCH E BOMBARDEMENTEN.

Wij beschuldigen!!!

De oorlog nadert meer en meer zijn hoogtepunt. Engeland is in het offensief en valt de Duitschers aan waar zij zitten. Dat dit ook het „bezet gebied“ Nederland is, mogen we betreuen, het behoort tot de harde wetten van den oorlog, dat het gebeuren moet.

Het zijn deze aanvallen, die ons meermalen ernstig schokken, om de catastrophale gevolgen voor de burger-bevolking, die de bombardementen vanuit vliegmaachines veelal hebben. Wij staan nu achter Haarlem, Rotterdam, Maassluis, Venlo en al vele plaatsen meer. Wij treuren ernstig over het groot getal slachtoffers dat gevallen is. Onzegbaar wee stortte zich over duizenden van ons volk uit. Het is de oorlog die we beleven, hard en fel.

Voor dien oorlog dragen niet de Engelschen de schuld en niet wij, maar de Duitschers. Zullen we het nooit vergeten, hoe ernstig we ook worden geschokt: Niet zij, maar wij beschuldigen!

* * *

In dit verband is, onder de vele gruwelen, die we in ons vaderland moeten meemaken, het toppunt van gruwelijkheid de vertooning te Rotterdam, aan het massagraf van 56 niet geïdentificeerde lijen van het bombardement van 31 Maart. Reeds meerdere malen hebben onze vijanden de onsmakelijkheid gehad bloemen te leggen op de graven van hen, die door Engelsche bommen werden gedood. Dat was geen meeleven, geen smart, maar propaganda. Dat hebben we wel begrepen.

Tot nu toe had men evenwel nog niet den treurigen moed gehad aan zulk een graf het woord te voeren, ofschoon het houden van redevoeringen hun wel ligt. Nu is men ook over dit punt heengestapt en naast den N.S.B.-burgemeester was het de beauftragte van Rotterdam Dr. C. Völkers, die het woord voerde. En welk een woord. Het was geen verontschuldiging, omdat dit het gevolg moest zijn van het feit, dat zij Nederland in den oorlog hadden betrokken. Het was geen woord van rouwbeklag bij wijze van: „het spijt ons, de harde wetten van den oorlog“.

Niets daarvan. Het was een verwaten woord als van Pilatus, de schuldige, zijn handen wasschend in onschuld: Ik ben onschuldig aan het bloed van deze rechtvaardigen. Erger nog, het was list leugen, bedrog, de schuld van zich afschuivend en anderen beschuldigend. Luister naar zijn afschuwelijke woorden:

„Wij beschuldigen! Neerziende op deze onschuldige offers van den terreuraanval van het Britsche en Amerikaansche luchtwapen op de stad Rotterdam, beschuldigen wij. Woonwijken, scholen, winkelstraten werden verwoest. Wij beschuldigen! Het is niet waar, dat de vijandelijke bommenwerpers door slecht zicht hun doelen niet konden opmerken. Wij beschuldigen omdat bij helderen zon en het helderste zicht een stadswijk van Rotterdam moedwillig verwoest werd.“

Zij beschuldigen dus.

Maar wij slingeren hen deze beschuldiging terug in het gezicht. Zijn de Duitschers vergeten, dat er geen bom op onzen vaderlandschen bodem zou zijn gevallen, als zij niet op laaghartige, laffe en verraderlijke wijze ons land waren binnen gevallen? Alle ellende en wee, dat in toenemende mate ons volk teistert, vindt daar oorzaak. De schuld daarvan daalt in den vollen omvang op hun hoofd neer.

Niet zij, maar wij beschuldigen!

De Duitschers maakten ons land tot opmarsch-gebied, bouwden Nederland om tot een vesting. Dat de Engelschen daartegen opereeren, is hun schuld. De dooden staan op hun rekening. Het bloed zal van hun hand worden geëischt. Weduwen, weezen en invaliden zullen weten, dat het de Duitschers waren, die hen dit alles hebben aangedaan. Wij beschuldigen!

* * *

Het zou mogelijk zijn critiek te hebben tegen we wijze waarop de Engelschen hun bombardementen uitvoeren. Maar billijk is het ons oordeel op te schorten totdat we volledig overzicht hebben van hun oorlogsvoering, dat is na hun overwinning. In elk geval is het een leugen, dat het bombardement tegen Rotterdam b.v. op de woonwijk tusschen de dijken was gericht. Heel het fabrieken-complex aan den Waterweg gelegen werd beschadigd, en zelfs zeer ernstig. Was de wind minder krachtig geweest, er zou geen steen van zijn blijven staan. Hoogstens is hier sprake van een ver-gissing in de kracht van den wind.

En waar praten die Duitschers over. Wie durft, als deze heer Völkers, dagelijks levend tusschen de puinhoopen van Rotterdam, talloze malen erger dan in het Westen, door hen zelf tot stand gebracht, zulke lastertaal op zijn lippen te nemen? Zulk een mensch moet wel zeer verdorven zijn. Zulk een mensch kan thans alleen een Duitscher zijn. Zulk een mensch is Dr. Völkers.

De Duitschers deden niet anders. Was het niet zoo dat zij (volgens de officieele cijfers door hen verstrekt) tusschen 10 en 14 Mei 1940 bijna evenveel burgers als militairen hebben gedood? Zij hebben bovendien beloofd, dat bij hun wegtrekken van hier, en dat komt steeds nader, de laatste bommen voor de Nederlanders zouden zijn.

Elke oorlog is een verschrikking, maar speciaal deze oorlog wordt voor een goed deel op de rug van de burgers uitgevochten. Het is verschrikkelijk, maar het is niet anders. Deze oorlog moeten uitgevochten worden, door nood en dood heen.

Het zal erger worden. De bombardementen nemen eer toe dan af. Hoe vreeselijk het klinkt, maar straks zal het Deutsche volk ineenkrimpen onder de slagen. Het kost bloed, ook van ons, omdat men ons lot tegen onzen wil en onrechtmatig aan dat van het Deutsche verbonden heeft. Heel onze industrie werkt voor den vijand, al onze arbeidskrachten staan in zijn dienst. Het kan niet anders, ook op ons zullen de bommen regenen.

Die harde wet van den oorlog moeten we aanvaarden.

Weet dit: het is het voorspel van de overwinning!

DE TOESTAND IN BERLIJN.

Van uiterst betrouwbare zijde ontvingen wij eenige interessante gegevens over den toestand in Berlijn, wie wij hier gaarne doorgeven.

De stemming is er over het algemeen meer dan slecht. Er wordt veel gemopperd en geklaagd, zoowel door de burgers als door de soldaten, die met verlof komen. Oorzaken hiervan zijn de zware bombardementen en de militaire tegenslagen. Naar schatting zijn er eenige honderdduizenden menschen dakloos. Het meerdeel hiervan is opstandig gezind. De grieven richten zich niet tegen den vijand, doch tegen de eigen regeering, die immers gegarandeerd had, dat er geen vijandelijk vliegtuig boven Duitschland zou komen!

Heele woonwijken liggen in puin. De soldaten, die met verlof komen, vinden vaak niets van hun huis terug. Zij geven openlijk hun misnoegen te kennen en vragen: waar vechten we eigenlijk voor? Naar verhouding zijn er weinig doden. Dit is in meer dan één opzicht een gelukkige omstandigheid, daar doden niet meer kunnen protesteeren, doch menschen, die van alles beroofd zijn, morren en ontevredenheid zaaien.

De veelgeroemde Deutsche organisatie loopt op tal van punten volkomen spaak. De voedselvoorziening is goed. Alleen is ook hierin een grondige wanorde veroorzaakt, doordat de Engelschen boven Berlijn duizenden levensmiddelenkaarten hebben uitgestrooid, die niet van de echte zijn te onderscheiden. Ofschoon de doodstraf staat op het gebruik ervan, tracht iedereen, die ze machtig kan worden, er toch van te profiteren.

De voedselrantsoenen zijn er hooger dan hier. Overigens is er gebrek aan alles, vooral aan textielwaren. Het kost ongelooflijke moeite de door de bombardementen en branden van alles berooiden aan kleding, beddegoed enz. te helpen. Wat van de Joden geroofd is, is ontoereikend. Het komt herhaaldelijk voor, dat menschen 's avonds op straat worden vermoord en van al hun kleeren beroofd. Zware straffen worden hoe langer hoe minder toegepast. Men is bang de Berlijners te prikkelen en ontziet hen.

Na de hevige bombardementen van Berlijn werden repressailles vluchten naar Engeland ondernomen, waarvan in de pers nogal ophef werd gemaakt. Dit wekte weer de verwontwaardiging van de bewoners van andere geteisterde streken, zooals het Roergebied. Openlijk werd in de krant gevraagd, waarom de bombardementen van de Roerstreek geen repressailles ten gevolge hadden.

Ten aanzien van den afloop van den oorlog is de stemming zeer pessimistisch. Dit komt o.a. tot uiting in allerlei wrange grapjes. Een ervan is, dat men elkander vraagt: „Weet je wat de kortste mop is? Aantwoord: „Wir siegen!“

Met is zich volkomen van eigen zwakke positie bewust. Als voorbeeld geldt de houding tegenover Turkije. Iedereen weet, dat dit land al lang niet neutraal meer is, doch min of meer openlijk aan de zijde der geallieerden staat. „Dat wij dit gedoogen, demonstreert onze zwakheid“, zoo redeneert men.

Natuurlijk zijn de Berlijners zeer bevreesd voor Rusland en het communisme. In de buurt van Berlijn zwerven tal van Russische krijgsvangenen, die uit de gevangenkampen zijn ontvlucht. Zij moeten steun ontvangen van een deel der bevolking.

Doodsbang is men te Berlijn ook voor de buitenlandsche arbeiders. Men voelt wel daarmee het paard van Troje te hebben ingehaald en verwacht, dat dit geweldige leger op een gegeven moment zich tegen de bevolking zal keeren. De Franschen en Nederlanders schijnen op meesterlijke wijze te kunnen saboteeren. De Polen staan hierin trouwens ook niet ten achter.

De buitenlandsche arbeiders zijn gedwongen bij het blussingswerk te helpen. Zij doen dit echter op zulk een wijze, dat hun pogen om de geweldige branden te bedwingen in den regel met weinig succes worden bekroond.

Het zijn ook de buitenlandsche arbeiders, die de waarheid ontrent de bezette gebieden verbreiden. Zoo hebben de Nederlandsche arbeiders voor goed afgerekend met het fabeltje, dat wij de Duitschers hier met open armen hebben ingehaald, blij als we waren van het slavenjuk (welk?) verlost te zijn, iets wat tot voor kort bij velen geloof vond.

Ook wordt er veel naar de Engelsche radio geluisterd. Na de geboorte van Prinses Margriet werden Hollanders telefonisch gefeliciteerd!

Berlijn lijdt onmiskenbaar aan zware oorlogsmoeheid. Men snakt naar het einde, hoe dan ook, en verwacht dit in elk geval voor den winter.

De regeering is zeer impopulair, ook bij hen, die vroeger vurige partijaanhangers waren. Alleen de kliek der partijbonzen houdt zich nog loyaal. Bij de overigen is Goebbels' veracht om zijn karakter en levensgedrag. Goering gehaat om zijn schaamteloze uitbuiting, terwijl men voor Hitler slechts een medelijdend schouderophalen heeft. Hij wordt beschouwd als totaal verbruikt naar lichaam en geest en men meent, dat hij nog slechts om tactische redenen als pion naar voren wordt geschoven, terwijl de werkelijke macht al meer overgaat in handen van de militairen. Algemeen wordt aangenomen, dat Hitler al sinds lang het opperbevel over de weermacht niet meer heeft. Indien Hitler verdwijnt of dood gaat, verwacht men een militaire dictatuur.

Zooveel is zeker, dat het kraakt in de Deutsche hoofdstad. Wij waarschuwen onze lezers echter uit het bovenstaande geen al te voorbarige conclusie te trekken, doch wij meenden hun deze belangrijke symptomen van een naderend einde toch ook niet te mogen onthouden.

MIJN BURGEMEESTER.

Mijn burgemeester is een reuze kerel!

Hij is altijd trouw en goed voor zijn gemeente geweest. Hij springt altijd voor elke gemeentenaar in de bres. Weet de belangen van de burgerij in haar geheel, zoowel als van ieder persoonlijk, goed te behartigen. Hij treedt niet op als een despoot, doet niet hoovaardig, weet het woord op zijn pas te spreken, is nimmer verwaand en staat open voor ieder die hem spreken wil.

Kortom, hij is een echte burgervader.

Wij allen zijn verguld met onzen burgemeester.

Ik houd veel van hem, ik zie hem graag.

Mijn burgemeester.

Daarom vooral spijt het mij, dat ik nu enkele dingen tegen hem heb. Had hij die nu maar niet gedaan, ik zou heel wat rustiger door het leven gaan.

Toen de vijand eischte dat hij maatregelen tegen de joden uit zou voeren, lijsten met namen van hen zou verschaffen, waarvan de bedoeling was deze menschen, die evengoed Nederlander zijn als ik, speciaal te verdrukken, heeft hij het gedaan.

Toen het wettige gemeentebestuur, de gemeenteraad, werd weggerukt en het onchristelijke führerprincipe als leidend beginsel voor het gemeentebestuur werd ingevoerd, heeft hij het zich laten welgevalen en sindsdien is hij, in Nat. Socialistischen zin, führer van onze gemeente.

Toen de namen van onze geliefde Vorstin en Haar kinderen van de straten van onze gemeente moesten worden verwijderd, heeft hij dat zonder protest gedaan.

Toen de Nederlandsche Volksdienst ingevoerd werd en de barmhartigheid werd genacificiseerd, heeft hij zich ook als lid laten inschrijven.

Toen de vijand mijn fiets wilde stelen, ten behoeve van zijn oorlogsvoering tegen mijn vaderland, heeft hij heel het ambtelijk gemeente en politieapparaat ingeschakeld om dit te doen.

Toen ik weigerde om voor den vijand tegen mijn eigen vaderland te gaan werken in Duitschland, heeft hij als hoofd van de politie getolereerd, dat zijn dienaren mij in arrest stelden en aan den vijand uitleverden.

Toen mijn zoo weigerde in den arbeidsdienst te gaan om Nationaal Socialistisch opgevoed te worden, roofde hij op bevel mijn zoon uit mijn huis.

Hij verstrekt gegevens en helpt den vijand en is een willig apparaat in zijn hand.

O, ik geloof het, hij bedoelt het zoo niet, hij doet nog zooveel goeds. Wat houdt hij wel niet tegen aan kleine dingen voor mij en mijn genmeentenaren? Nog altijd is hij de vriendelijke gewenschte man. Hij helpt mij waar hij kan.

Ik begrijp dat niet. Hoe zit dat dan met dat groote, dat eenige: In dienst staan van H.M. de Koningin en van.... den vijand?

A.A. nu weet ik het: Mijn burgemeester is een reuze kerel, maar... hij moest mijn burgemeester niet meer zijn.

Dan was het in orde.

22 April 1943.

Voor al sedert de eeuw der techniek in toenemende mate haar stempel op het oorlogsbedrijf heeft gedrukt, vertoont de krijgsgeschiedenis het beeld van een wedloop tusschen pantser en projectiel: nauwelijks leken zwaarder en harder pantserplaten een afdoende beveiliging tegen alle soorten van geschut, of kanonnen van grooter kaliber dwongen de techniek weer tot het scheppen van nieuwe afweermiddelen. Men kan dit proces ook omschrijven door te zeggen, dat beurtelings defensief en offensief in het voordeel waren. In den vorigen Wereldoorlog lag het voordeel ongetwijfeld aan de zijde van het defensief; vandaar dat jarenlang de legers aan het Westelijk front zonder veranderingen van betekenis tegenover elkaar lagen, terwijl grootsch opgezette offensieven, vaak ten koste van de zwaarste offers, bij Verdun en aan de Somme nauwelijks noemenswaardige terreinwinst konden boeken.

In dezen oorlog echter blijkt het offensief een voorsprong te hebben, vooral dank zij de ontwikkeling van de tank en het vliegtuig en de zeer gespecialiseerde en geraffineerde opleiding van den infanterist en den genist. Het succes van de Duitsche, Russische, Britsche en Japansche offensieven heeft dit overduidelijk aangevend. Het ligt voor de hand, dat degenen die zich het ijverigst op den oorlog hadden voorbereid (Duitschland en Japan), ook de eerste offensieve klappen konden uitdeelen; het ligt niet minder voor de hand, dat de definitief beslissende klappen echter zullen worden uitgedeeld door degenen, die over het grootste aantal levende en materiele strijdmiddelen beschikken. Het lijkt geen twijfel, dat de weegschaal van het offensieve voordeel reeds duidelijk gaat overhellen naar de zijde van onze later, maar op den duur beter en sterker uitgeruste bondgenooten.

Zooals wij in ons vorig overzicht verwachtten, heeft Montgomery's 8ste Leger in samenwerking met de overige Britsche, Fransche en Amerikaansche strijdkrachten Rommel tot den terugtocht gedwongen. Nu wij dit schrijven zijn Gabes, Sfax, Sousa en Kairouan in geallieerde handen, en is het nieuwe offensief tegen Enfidaville reeds met succes bekroond; daarmee is de strijd in Tunesië in zijn laatste en moeilijkste stadium gekomen. Maandenlang immers hebben de troepen van de as zich in het voor de verdediging gunstige gebied van Tunis en Bizerta kunnen inrichten, en men kan er op rekenen, dat zij niet stil hebben gezeten. Een snelle beslissing in deze laatste fase moet men dan ook niet verwachten; maar al zullen er tijd en offers mede gemoeid zijn, de uitslag is niet twijfelachtig. De groote kracht der geallieerden op dit terrein van den oorlog ligt in hun aviatisch en artilleristisch overwicht, hun systematische voorbereiding, hun sterke reserves en vooral hun oorlogservaring; het groote nadeel voor de as is de kwetsbaarheid der overigens korte verbindingslijnen: de geallieerde luchtmacht en vloot heeft op dit traject reeds geweldige slagen aan den vijand toegebracht en zal daartoe in toenemende mate in staat zijn. Bovendien wordt het Siciliaansche en Italiaansche achterland steeds gevoeliger in den directen oorlog betrokken door de felle luchtbombardementen van de geallieerden in Noord-Afrika en van de R.A.F. op Malta en zelfs in het moederland. Welk effect dit moet hebben op de bevolking, kan ieder beseffen die eenigszins bekend is met den impressie-analen en snel reageerenden aard der Italianen.

Waarschijnlijk zal het Noord-Afrikaansche front in de Mei-maand nog het belangrijkste oorlogstoneel blijven. Aan het Russische front zullen zeker wederzijds offensieve ondernemingen worden voorbereid, maar belangrijke verschuivingen verwachten wij daar voorloopig niet. Er is een toestand van evenwicht. In de vorige jaren zijn de Duitschers er des zomers in geslaagd, dat evenwicht te hunnen gunste te verbreken; natuurlijk zullen zij ook dit jaar trachten door een dergelijk succes het leeggeslagen en langzaam leegbloedend moreel der bevolking weer even op te pompen, maar er zijn uitlatingen van Russische zijde geweest, die het vermoeden wettigen, dat het Roode Leger alweer belangrijke reserves uitgerust en geoefend heeft om ook zijnerzijds een grootscheepsch offensief nog dezen zomer te ontketenen.

Tenslotte het derde front. Wij doelen niet op het Verre Oosten, waar de toestand te weinig doorzichtig is om ons een gefundeerd oordeel mogelijk te maken; wij doelen op het uitgebreide lucht-offensief van de R.A.F., dat in de afgelopen maand zijn mokerslagen gericht heeft vooral tegen Berlijn en Essen, Kiel en Duisburg, Stuttgart en Mannheim, Stettin en Rostock, Pilsen en Briancourt, Saint-Nazaire en Abbeville (om alleen de voornaamste aanvallen te noemen). Wat men voor anderhalf jaar als de groote kracht der geallieerden verhoopde, is nu werkelijkheid geworden; men kan inderdaad met de B.B.C. van een „non-stop-luchtoffensief” spreken. Het heeft een geweldige materiele en morele uitwerking; en deze morele uitwerking is niet in de laatste plaats te danken aan de omstandigheid, dat Goerings opgeblazen verzekering: geen vijandelijk vliegtuig zal boven Duitschland kunnen doordringen, er

door gelogenstraft wordt, iederen dag en iederen bangen nacht opnieuw. Niet voor niets heeft Goebbels in zijn „openhartige” rede tot de Pers op 23 September 1942 dat pijnlijke punt ter sprake gebracht: hij beweerde, dat Goerings woord, toen het werd uitgesproken volkomen verantwoord was, omdat het Duitsche luchtwapen torenhoog boven alle andere luchtmachten verheven was; maar hij moest er aan toevoegen: „Inmiddels is de waarheid van Goerings woorden door de ontwikkeling der verhoudingen zakelijk gelogenstraft.” Precies! Maar wij weten ook (wat Goebbels er niet bij zegt!), dat nog vele andere verklaringen, die op zeker oogeblik misschien verantwoord schenen, stuk voor stuk door de feiten zijn of worden weerlegd, omdat onze bondgenooten toenemen „in kracht en scherpte van wapenen”. De blaaskaak v. Geelkerken, die nog niet lang geleden zoo zeker wist, dat Rommel zegevierend in Cairo zou komen, kan er van meespreken!

Wie het oor te luisteren legt weet overigens, dat de nog eenigermate tot nuchter oordeelen capabele Duitschers zelf niet meer gelooven aan de overwinning. Wij spreken niet van de groote massa met haar bijna aandoenlijke en in ieder geval een betere zaak waardige volgzzaamheid, die zich nog slechts vagelijk bewust is van het haar dreigende lot; evenmin van de opperbonzen, die zich de longen uit de keel schreeuwen om den noodlotsklop der V, die allang geen Viktoria doch steeds duidelijker het Vae Victus spelt, te overstemmen; maar wij bedoelen de vele officieren en burgerlijke autoriteiten, die reeds geruimen tijd inzien dat hun zaak verloren is. Uit wat men hier te lande van hen opvangt kan men besluiten hoe de stemming in het groote vaderland moet zijn, achter de bordpapieren façade waaraan Goebbels en zijn trawanten werken. Naarmate daar de temperatuur daalt, landgenooten, mogen onze harten warmer kloppen!

BATAVUS.

GEESTELIJKE GEVAREN IN DEN ARBEIDSDIENST.

10. De z.g. Rijkscommissaris Seyss Inquart heeft in zijn rede tot de arbeidsmannen te Leeuwarden in den breede uiteengezet, dat de arbeidsdienst een nationaal-socialistische werkgemeenschap is.

20. De jongens worden genoot tot ontheiliging van den Zondag. De rede van den z.g. Rijkscommissaris Seyss Inquart en het défilé der arbeidsmannen hadden op Zondag plaats. Terwijl onze jongens in de kerk moesten zijn, werden zij daar gedwongen een nat.-soc. redevoering aan te hooren. De adviezen der kerken aan de jongens om niet te gaan en Gode meer gehoorzaam te zijn dan den menschen werden door de leiders van sommige arbeidskampen opgehouden. Jongens, die weigerden te gaan, zijn met deportatie bedreigd.

30. Als tuchtmaatregel laat men in sommige kampen jongens met neergelaten broeken rondspringen. De anderen moeten dan op commando lachen.

40. Bij het morgenappel wordt in sommige kampen de „leuze van den dag” gegeven, bestaande uit den naam van een „beroemd Germaan”, b.v. Michiel de Ruyter, Generaal Rommel, enz. Ook woorden als „eensgezindheid” en „werken” vormen de leuze. Bij de laatste werd het volgende commentaar gegeven: „Debatteeren is marxistisch-liberalistisch; wij werken”.

50. In kampen, waar het kader geheel of grootendeels nat.-soc. is, zijn de theoretische lessen, ook al betreffen zij de oogenschijnlijk meest „neutrale” onderwerpen, van a. tot z. met nat.-soc. sop overgoten.

60. Uit een ander kamp wordt gemeld, dat het hoofd van het kamp beweert Gereformeerd te zijn. Hij komt echter niet ter kerk en bidt niet aan tafel. Hij meent dat Gereformeerd en nat.-soc. te vereenigen is. De sfeer in het kamp wordt beschreven als op een zachte, doch gevaarlijke wijze in de nieuwe richting te zijn.

Ouders, beseft de groote geestelijke gevaren, die Uw kinderen in den arbeidsdienst bedreigen. Laat hen daar niet heen gaan.

OPGELET.

Houders van persoonsbewijzen, welke niet in alle opzichten den toets eener Duitsche critiek kunnen doorstaan, maken wij erop attent, dat er den laatsten tijd in verschillende treinen nauwkeurige controle der persoonsbewijzen plaats vindt. De nummers der persoonsbewijzen werden door de politie-ambtenaren in deze gevallen nauwkeurig vergeleken met een boekje, dat de nummers van verdachte persoonsbewijzen bevat.

VERZET TEGEN TOTALE MOBILISATIE IN BELGIE

In België, waar men ook reeds in den vorigen oorlog de deportatie van honderdduizenden industriearbeiders heeft meegemaakt — het plan is destijds beraamd door Walther Rathenau, den lateren minister der Weimar-republiek — is het verzet tegen de deportaties thans ook fel.

De R.K. kerk gaat in dit verzet voorop, getuige een herderlijke brief van het Belgische episcopaat, die van alle kansels voorgelezen werd en waaraan het volgende ontleend is:

„Deze maatregelen van menschen-opeiseling zijn volstrekt niet te rechtvaardigen; zij schenden het natuurrecht, het internationaal recht en de christelijke zedenleer. Zij houden met geen enkele beschouwing rekening: noch met de essentiële waardigheid en vrijheid van de menschelijke persoon, vernietigd door den dwang, de bedreigingen en de zware straffen; noch met het welzijn en de eer van de families, smartelijk gekwetst door de geweldige uiteenjaging van haar leden; noch met het hoogste belang van de samenleving die noodlottig lijden zal onder de gevoelens van gramschap en verdoken haat die in duizenden en duizenden verdrukte harten aan het groeien gaat.

De dwang, uitgeoefend op de lichamen en wilvermogens, is zwaar; zwaarder nog is de verdrukking van de gewetens. Belgische burgers worden verplicht rechtstreeks of onrechtstreeks mede te werken aan de militaire verrichtingen van de vreemde mogendheid die op onrechtvaardige wijze een zeer hard bezettingsregiem aan hun vaderland oplegt en geen de minste verzekering geeft wat betreft de toekomst; vaak worden de arbeiders en vooral de arbeidsters in toestanden gesteld, die onder zedelijk en godsdienstig opzicht ten zeerste nadeelig zijn; tenslotte gelukt het aan de Bisschoppen niet, spijs herhaaldelijk aandringen, de toelating te bekomen om hun verbannen diocesanen priesters-aalmoezeniers te zenden die hen door hun priesterlijke bediening zouden bijstaan.

Men zegt ons, dat deze maatregelen noodzakelijk zijn om de Europeesche beschaving te beschermen! Maar is het wel de beschaving verdedigen, is het veeleer niet ze vernietigen, wanneer men methoden toepast, die de allereerste grondregels van alle beschaving verkrachten?

De menschelijke rede en de christelijke zede leer veroordeelen en brandmerken deze onrechtvaardige en barbaarsche methoden: alle medewerking tot het uitvoeren dezer maatregelen is in geweten streng verboden.

Wij hebben respect voor herderlijke brieven, gelijk deze, waaruit blijkt, dat de herders de wolven te lijf gaan.

TEEKENAARS.

Op 20 April hadden van de verschillende universiteiten en hogescholen de navolgende aantallen studenten de loyaliteitsverklaring geteekend:

Groningen	93
Utrecht	300
Amsterdam S. U.	480
Amsterdam V. U.	3
Nijmegen	enkelen
Tilburg	3
Delft	650
Rotterdam	112
Wageningen	40

DOORGEVEN.

Het drukken en verspreiden van dit blad gaat gepaard met groote gevaren voor hen, die zich voor dit werk geven. Het minste, dat wij nu van onze lezers mogen verwachten, is, dat zij dit werk zoo rendabel mogelijk maken. Daarom mag men een exemplaar na lezing niet vernietigen, maar moet men het doorgeven aan anderen. Ieder exemplaar moet stuk gelezen worden. Dat is de eenige geoorloofde wijze van vernietiging.

VERANTWOORDINGEN.

U. 10.—; Wilp 10.—; Steentjes 550.—; Panko 20.—; W.N.R. te E. 200.—; G. A. 100.—; M.S. 2.50; W. 50.—; O.B. 20.—; U. 25.—; K. en J. 26.50; R 20.—.

De waarschuwing in ons vorig nummer tegen van den Brink, rijksrechercheur te Arnhem, berust op een vergissing.

Wij verklaren gaarne, dat het ons buitengewoon leed doet, dat wij deze vergissing hebben begaan.

ONZE FINANCIEN.

Ons blad kan slechts bestaan door de gaven van onze lezers. En de exploitatie van een blad als het onze is duur. Waar onze oplage nog gestadig toeneemt, moeten ook onze inkomsten stijgen. Wij hebben geen geheime, groote fondsen, waaruit wij putten kunnen. Dat is ook niet gewenscht. De strijd van ons blad, is de strijd van ons volk. Daarom moeten wij ook uit de beurs van dat volk leven.

Voorzover noodig, wekken wij U daarom op Uw steentje bij te dragen, bij voorkeur zonder verantwoording daarvan in ons blad te vragen.

U moet weten:

dat de Batafabrieken te Best (N.Br.) in de maand Maart 99.000 rubberlaarzen vervaardigden voor de weermacht;

dat zes dagen voor het bombardement door de Amerikaansche luchtmacht op Den Briel de school aldaar nog bezet was door de Duitsche marine;

dat door de inmenging van de W.A. en de Ned. Volskdienst bij het verstrekken van voedsel aan de door het bombardement te Rotterdam getroffen en zulk een chaos is ontstaan, dat men heeft besloten heel den dienst van de Centrale Keukens over te brengen naar het Rijk;

dat alle notarissen bericht hebben ontvangen van het departement van Justitie, waarbij men hen verplicht aan iemand van het departement inzage te verstrekken van alle geheime testamenten, hetgeen in strijd is met den ambtseed door notarissen in handen van de wettige overheid afgelegd;

dat sinds 16 Maart een afleveringsverbod bestaat van alle wijnen in Nederland, en dat de aanwezige voorraad van 4 miljoen liter in beslag is genomen, van welke voorraad dezer dagen de eerste vordering van 25 pCt. heeft plaats gehad;

dat de geruchten omtrent het invoeren van Duitsche marken in Nederland blijven aanhouden, waarbij ons ook ter oore kwam, dat bij de firma Enschede te Haarlem op het oogenblik Westmarken gedrukt worden van vijf, tien, twintig, vijftig, honderd, vijfhonderd en duizend mark;

dat in Drente 27 van de 54 plaatselijke bureauhouders hun medewerking aan de deportatie van Nederlandsche arbeiders naar Duitschland hebben geweigerd;

dat in Zuidwolde (Dr.) tegen het sluitingsuur een drietal personen het kantoor der plaatselijke bureauhouders zijn binnengestapt en in vloeiend Duitsch de lijst der opgegeven vrijgestelden hebben opgeëischt;

dat de lijsten hun overhandigd zijn, nadat beloofd was deze des avonds nog terug te brengen;

dat evenwel lijst en personen sindsdien spoorloos verdwenen zijn;

dat te Dedemsvaart op dergelijke wijze de lijst vernietigd is;

dat op een onlangs gesloopte torenklok uit Tiel het volgende stond gegrift:

Als de winter zacht geweest zal zijn,
Op Marius (25 April) zal vallen het Paaschfeest,
Op Antonius (13 Juni) het Pinksterfeest zal zijn,
Zal dit jaar zijn als een beest;
Maar zal het, na al het geklaag en wée
Toch weer brengen een blijde vrée;

dat bij het bombardement op Wilton te Schiedam één kruiser, in reparatie is getroffen, één mijnenveger vernield en dat de interne schade aanzienlijk is;

dat het werk aldaar is stilgelegd en een gedeelte van de arbeiders op andere werven is tewerk gesteld en een ander gedeelte is ontslagen en dus naar Duitschland zal moeten gaan;

dat er nog regelmatig uit Westerbork 1200 Joden per week in goederentreinen naar Duitschland worden gedeporteerd; in iederen wagon bevinden zich 72 personen, waaronder 17 zieken;

dat een dezer dagen op het vliegveld bij Leeuwarden vier Duitsche vliegtuigen zijn neergestort tengevolge van het „beste” materiaal;

dat bij het onlangs plaats gevonden hebbende bombardement op Antwerpen o.a. de Gevaert en de Minerva fabrieken zijn getroffen, waar voor de Duitsche weermacht wordt gewerkt, alsmede de spoorlijn naar Brussel, waardoor het verkeer tuschen Antwerpen en Brussel stilstond;

dat Rusland plannen heeft om te capituleeren, omdat de Nederlandsche held Mooymans weer naar Rusland terugkeert.

MANIFEST

Nederlanders!

1. De vijand heeft thans het masker volledig afgeworpen. De mythe van de grootmoedigheid van den Führer is ten einde. Erkend wordt nu door de Duitschers wat wij zijn: vijanden, niet een deel van de Groot-Germaansche Gemeenschap, maar een vijandige, een met Duitschland in oorlog zijnde Staat.

2. Het doel van de vrijlating van ons leger was, om ons volk in te palmen voor de nationaal-socialistische gedachtenwereld, voor de Duitsche oorlogsdoeleinden. Dit doel is niet bereikt.

Het tweede oogmerk er mee was het Nederlandsche economische leven intact te houden in het belang van de Duitsche oorlogsmachine. Nu de oorlog binnenkort weer op het Europeesche vasteland wordt overgebracht en West-Europa oorlogsterrein wordt, heeft dit oogmerk echter geen beteekenis meer.

3. De terugvoering in krijgsgevangenschap van de leden van het „voormalig Nederlandsche leger” is echter **in strijd met het recht**. Door het ontslag uit de krijgsgevangenschap na de capitulatie zijn deze leden in vrijheid gesteld, zijn zij gewone burgers geworden, gelijk zulks in den brief van generaal Christiansen aan reserve-officieren, die bezwaar hebben gemaakt tegen tewerkstelling in Duitschland, uitdrukkelijk wordt gezegd. Daarin zegt generaal Christiansen toch, dat de reserve-officieren geen militairen zijn, doch gewone burgers. Maar dan is het ook onmogelijk en onrechtmatig om hen weder in krijgsgevangenschap te voeren.

De leden van het „voormalig Nederlandsche leger”, waarvan de Duitschers steeds spreken, zullen eerst weer militairen worden, wanneer H. M. de Koningin hen als zoodanig weer in werkelijken dienst oproept. Daarom is deze terugvoering in krijgsgevangenschap onrechtmatig.

4. Maar, afgezien van dit alles, wat is het doel van deze terugvoering? Dat doel is tweeledig:

1ste. **Men wil Nederland van mannen berooven.** Juist nu de oorlog de grenzen van Duitschland begint te naderen, willen de Duitschers aan hun Westgrens niet honderdduizenden weerbare mannen laten, die, getergd als zij zijn door de tyrannie en het grove onrecht van den bezetter, branden van haat en van begeerte om met de wapenen tegen den vijand op te trekken, als zij door H. M. de Koningin daartoe zullen worden opgeroepen. Daartoe diende mede het deporteren van onze arbeiders naar Duitschland, hetwelk echter door verzet en sabotage nog niet doeltreffend genoeg was.

2de. **Men wil de „krijgsgevangenen” inschakelen in de Duitsche oorlogseconomie.** Gij weet toch wat de Duitschers met de Fransche, Belgische, Poolsche en Russische krijgsgevangenen doen? **Denkt niet, dat ge veilig achter prikkeldraad komt te zitten. Gij zult voor den vijand moeten werken en dus moeten vechten tegen uw eigen land!** Gij zult dat moeten met een schaarsche voeding en op de gevaarlijkste plaatsen, in munitiefabrieken, bij het vervoerswezen, kortom op plaatsen, die op de Geallieerde bombardementen groote aantrekkingskracht uitoefenen.

5. Op grond van het bovenstaande is het niet alleen **rechtmatig**, maar **plichtmatig**, geen gevolg te geven aan het jongste bevel van generaal Christiansen. **Gij moet weigeren te gaan**, want gij moogt uw land niet bestrijden en gij moet hier in Nederland voor Koningin en

Vaderland beschikbaar blijven. Gij moet uw plaats kennen in dezen totalen oorlog. Die plaats is thans hier en niet als slaaf in Duitschland!

6. **De officieren en onderofficieren dienen vooral het voorbeeld te geven.** Zij moeten als één man weigeren. Het is trouwens, ook als men militair is, gelijk wellicht bij het beroepspersoneel het geval is, militair ongeoorloofd, zich vrijwillig in krijgsgevangenschap te begeven. Is hij krijgsgevangen, dan is het een **morele plicht**, zoo mogelijk te ontsnappen. Dat houdt tevens in de plicht, om zich aan krijgsgevangenschap te onttrekken, indien deze dreigt. **De bedreigingen met zware straffen** door generaal Christiansen is **volkenrechtelijk ongeoorloofd**. Laten ook de beroepsonderofficieren, het cement van het Nederlandsche leger, dit goed verstaan.

7. Daarom, mannen, kent thans uw plicht. Weest solidair en weigert unaniem! Trekt één lijn met het verzet van de artsen, van de studenten en Hoogescholen, van het Bijzonder Onderwijs.

Sluit u aan bij het spontane verzet van het Nederlandsche volk, dat zich aanstonds in **STAKINGEN** uitte.

Maakt geen gebruik van eventueele mogelijkheden om vrijstellingen van deze krijgsgevangenschap te krijgen, maar zorgt er voor één verzetsfront te houden. Alles kan niet weggevoerd zonder dat vitale belangen van den vijand worden geschaad. Door nu ontheffing te vragen, doet gij de wegvoering van de massa slagen en speelt gij bovendien den vijand een volledige administratie van de „aanvankelijke” achterblijvers in handen!

Burgemeesters, ambtenaren, politiemannen en spoorwegpersoneel moeten volstrekt weigeren, op eenigerlei wijze aan deze maatregelen mede te werken.

De „Aanwijzingen” der Regeering aan de ambtenaren verbieden uitdrukkelijk mede te werken aan het den vijand in handen spelen van mannen, die nog eens door de Nederlandsche Regeering in werkelijken dienst kunnen worden opgeroepen. Ook heeft de Regeering Vrijdag 30 April door de Radio een eensgezind verzet geboden en aan alle militairen van het Nederlandsche leger met nadruk bevolen, zich niet te melden.

Weet, dat velen reeds besloten hebben om niet te gaan! **Sluit u allen daarbij aan tot één hecht front.**

Werkt mede om de overwinning te behalen. Toont u mannen. Neemt den toegeworpen handschoen op.

Er is maar één parool nu: **weigeren, volstrekt weigeren zich aan te melden.**

Als allen weigeren, mislukt de zaak en staan de Duitschers machteloos tegenover de weigeraars.

Bindt zóó den strijd aan voor Koningin en Vaderland!